

Til Barne- og familiedepartementet
Fra KFUK-KFUM Norge

Skriftlig innspill til regjeringens samarbeidsstrategi for barn i lavinntektsfamilier

Vi vil takke for muligheten til å bidra med et skriftlig innspill til regjeringens arbeid med en kompleks samfunnsutfordring. KFUK-KFUM Norge er en aktiv bidragsyter i den Nasjonale dugnaden mot fattigdom og utenforskap (NDFU) som har levert et eget innspill vi stiller oss bak.

Mange tiltak lindrer symptomene av å vokse opp i lavinntekt, men det er like avgjørende å arbeide med de grunnleggende årsakene. Samarbeid på tvers av frivillig, ideell, privat og offentlig sektor bør være regelen, og ikke unntaket når tiltak skal utformes.

Barn som lever i familier med vedvarende lavinntekt er underrepresentert når det kommer til hvem som gir innspill. KFUK-KFUM Norge tilbyr derfor et omfattende lederutviklingsprogram og myndiggjør unge til å stå opp for seg selv og andre som unge talspersoner.

En hovedutfordring i inkluderingsarbeidet er fragmenterte prosjekter og som skaper brutte relasjoner og ustabilitet. Det må derfor skapes forutsigbare økonomiske rammer for de aktører som har rett kompetanse og organisering til å levere en tjeneste overfor denne målgruppen.

Vårt innspill består av tre hoveddeler:

Del 1: Inkluderende fritid og kultur

Del 2: Motivere for skole, opplæring og studier

Del 3: På vei mot arbeid

Hver av de tre hoveddelene inkluderer noen ord om:

- utfordringsbilde
- tiltak og virkemidler
- samarbeid og allianser

Del 1: Inkluderende fritid og kultur

Utfordringsbilde/

Vi erfarer at økonomi er den største barrieren som hindrer deltakelse. Inngangsbilletten er for høy i de fleste organiserte aktiviteter. Det finnes tilskuddsordninger for å finansiere barnas inngangsbillett, men det er for store lokale variasjoner. Og tiltakene er uoversiktlige for målgruppen.

Fritidserklæringen handler om barn og unges rett til å delta i den aktiviteten de ønsker. Dette oppfylles i liten grad. Barn og unge i lavinntektsfamilier deltar i mindre grad i organisert fritidsaktivitet. Uorganisert aktivitet og lavterskeltilbud kan være porten inn. Det er derfor viktig å videreføre både universelle og målrettede tiltak.

Utenforskap skaper en følelse av avmakt. Noen velger tilhørighet til gjenger og kriminalitet istedenfor skole og organiserte fritidsaktiviteter. Det er derfor behov for tiltak som støtter unge som vil bryte ut av destruktive miljøer og gi de andre muligheter og forbilder.

Det er en utfordring å oppdage barn i lavinntektsfamilier, men her spiller skole, Nav og barnevern en viktig rolle som "oppdagere". Frivillige og ideelle aktører tilbyr de inkluderende arenaene med tilhørende økonomiske støtteordninger som for eksempel deltakerfond. I tillegg kreves innsats av "brobyggere", som kopler barna med de inkluderende arenaene. Kommunens dialog med de frivillige og ideelle aktørene må styrkes de fleste steder, slik at de sammen kan sette felles mål.

Tiltak og virkemidler//

Del I: Universelle tiltak:

Styrke oppfølgingen av Fritidserklæringen og fritidskortet.

- **Arbeidet med gjennomføringen av Fritidserklæringen må styrkes både nasjonalt og lokalt.** Regjeringen bør legge til rette for en god struktur og gode økonomiske rammebetingelser.
- **Barns rett og mulighet til lik deltakelse på fritids- og kulturarenaer uavhengig av familiens økonomi bør fortsatt være en prioritet.** Skal vi lykkes med lokal implementering av fritidserklæringen, og bidra til å etablere gode samarbeid mellom frivilligheten og kommuner, mener vi det er avgjørende å skape møteplasser hvor bredden av frivillige organisasjoner og ulike instanser i kommunene møtes for målrettet og konkret inkluderingsarbeid. Verktøyet *ALLEMED* er et godt eksempel på at det er mulig å lykkes med å samle og etablere gode samarbeid mellom kommune og frivillighet, med konkrete resultater fra gjennomførte samlinger i 55 kommuner de siste to årene. KFUK-KFUM ser det som viktig at vi klarer å videreføre og fortsatt utvikle *ALLEMED*, som et konkret tiltak som svarer direkte på fritidserklæringens mål.

OBS! Vi er glade for at arbeidet med fritidskortet er godt i gang. Vi tror de frivillige organisasjonene kan bidra med viktige innspill og erfaringer fra pilotkommunene som sikrer en best mulig innretning av fritidskortet. Samtidig er det viktig for oss å formidle at satsingen på fritidskortet ikke må spise opp de ressursene som er avsatt til **målrettet arbeid** for inkludering av de barna som står lengst unna deltakelse i organisert fritidsaktivitet. Vi trenger **gode tilleggsordninger for inkludering** som bygger ned barrierer for deltakelse, og gjør det mulig for alle barn og unge og ta fritidskortet i bruk.

Del II: Målrettede tiltak for inkludering av barn og ungdom som står lengst unna deltakelse i organisert fritidsaktivitet (Fritidskortet+)

Vi vil at regjeringen:

1. **(BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENTET) styrker satsingen på åpne møteplasser som svarer på barn og unges behov.** KFUK-KFUM har siden 2016 etablert *Forandringshuset* som en ny virksomhet, med særlig fokus på inkludere barn og unge i risikozonen for utenforskap. Forandringshuset støtter barn og unge til å få innpass i organisert fritidsaktivitet.
Vi vil at regjeringen styrker og viderefører tilskuddsordningen for barn og unge i lavinntekt hos Bufdir. Gjennom denne ordningen drifter Forandringshuset helge- og ferieaktivitet og KFUK-KFUM deltakerfond. Disse tiltakene har direkte effekt på inkludering av barn og unges deltakelse.
2. **(JUSTISDEPARTEMENTET) tilbyr økonomiske støtteordninger for frivillige og ideelle aktører som forebygger gjengriminalitet.** Unge må få gode alternativ og riktig støtte slik at de kan bryte med kriminelle gjenger.

Forandringshuset har gjennom sitt partnerskap med *Fryshuset* metodikk for å støtte unge ut av negative gjengmiljøer. For å sikre gode resultater, trengs forutsigbare støtteordninger. I Sverige blir over 80 ungdommer støttet ut gjennom *Exit og Passus-programmet* til Fryshuset. KFUK-KFUM kan tilby dette i Norge. Metoden innebærer blant annet å ansette mennesker med tidligere gjengerfaring, slik at unge kan få en realistisk rollemodell. Frivillige og ideelle aktører har i kraft av sin egenart en unik evne til å komme i kontakt med målgruppen.

3. **(KULTURDEPARTEMENTET) sikrer gode økonomiske støtteordninger for forebygge radikaliserings og ekstremisme.** Og sikre arenaer som arbeider for fellesskap, tilhørighet og mangfold. KFUK-KFUM tilbyr prosjektet "Sammen for Norge" - et dialogprosjekt som avdekker fordommer og forebygger fiendebilder og ekstreme oppfatninger av den andre.

Samarbeid og allianser///

"Oppdagere" av barn i lavinntektsfamilier må i større grad kobles med de frivillige og ideelle som tilbyr inkluderingsarenaer. En lokal implementering av Fritidserklæringen svarer ut dette.

Del 2: Motivere for skole, opplæring og studier

Utfordringsbilde/

Frafall i 13-årig skoleløp (*Kunnskapsdepartementet*).

Forskning viser at utfordringer knyttet til mental helse og opplevelse av sosial eksklusjon er sentrale årsaker til frafall i skolen.

Reparasjon er mye mer kostbart enn forebygging. Forebyggende tiltak som sikrer at rett innsats blir satt inn tidlig for ungdom som er i risikozonen for frafall bør styrkes.

Tiltak og virkemidler//

1. **Vi mener at folkehøgskolen kan bidra til å styrke gjennomføringsgraden av det 13-årige skoleløpet.** Folkehøgskolens egenart er allmenndanning og livsmestring. Regjeringen bør stimulere til at folkehøgskolen kan gå inn i skoleløpet.

Vi mener regjeringen bør se hen til Sverige (folkehøgskole som kvalifisering) og Danmark (psykisk helse fokus) som bruker folkehøgskolemodellen som virkemiddel rettet mot unge som blir lei av skolen og som står i fare for å falle helt ut av skoleløpet. KFUK-KFUM er klare for å gjøre en pilot for målgruppen 16-18 år. Dette krever en utvidelse av rammene for drift av folkehøgskolen.

Det er ingen hindringer i folkehøgskoleloven med tanke på å utvikle et tilbud overfor denne aldersgruppen.

Regjeringen kan sørge for:

- å gi konsesjoner til drift av nye folkehøgskoler som retter seg mot aldersgruppen 16-17 år
- utrede kvotering av elever fra folkehøgskolen inn i videregående opplæring og høyere utdanning etter modell fra Sverige
- utrede muligheten for bruk av folkehøgskolen som en del av det forebyggende psykiske helsearbeidet etter modell fra Danmark

2. **Vi mener regjeringen bør etablere en egen tilskuddsordning for frivillig og ideell sektor som etablerer åpne lavterskeltilbud** som har som mål å gjenopprette motivasjon for skolegang, og gi støtte til å gjennomføre skolearbeid. KFUK-KFUM etablerer Forandringshus i flere byer, dette er vårt svar på utfordringen. Gjennom Forandringshuset kommer vi i kontakt med målgruppen, etablerer relasjon, kartlegger behov og gir støtte på veien mot skole eller annen kvalifisering.
3. **Legge til rette for samarbeid mellom skole og frivillighet med tanke på programmer som kan støtte utsatt ungdom i skolegang.** KFUK-KFUM har en pilot på en slik samarbeidsmodell ved Drammen vgs.

Samarbeid og allianser///

Helsesektoren samarbeider med skolesektoren om forebygging av frafall i skolen gjennom ny satsning på folkehøgskolemodellen i alderen 16-17 år. Staten kan gi konsesjoner til nye folkehøgskoler som vil fokusere på målgruppen 16-17 år.

Utfordringsbilde/

Frafall i 13-årig skoleløp (*Helsedepartementet*).

Psykisk uhelse er en sentral årsak til frafall. Strategien bør derfor inneholde konkrete tiltak som fanger opp unge med psykiske helseutfordringer tidlig, og uten henvisning. Tiltakene må ha en helhetlig tilnærming til barn og unge.

Vi erfarer at mange barn og unge som vokser opp i lavinntektsfamilier har liten sosial støtte i hjemmet, og liten tillit til det offentlige hjelpetilbudet. Vi tror derfor at vi frivillige og ideelle aktører er i en unik posisjon til å nå ut til målgruppen med forebyggende helsehjelp.

Tiltak og virkemidler//

1. **(HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET)** Vi mener regjeringen må satse mer på forebyggende lavterskeltilbud innen psykisk helse for unge
2. Vi mener regjeringen bør etablere en egen tilskuddsordning for frivillig og ideell sektor som etablerer åpne lavterskeltilbud som har som mål å bygge selvbilde, mestringsopplevelser og god psykisk helse blant unge. KFUK-KFUM etablerer Forandringshus i flere byer, dette er vårt svar på utfordringen.

Samarbeid og allianser///

KFUK-KFUM Forandringshuset arbeider alltid i samarbeid med andre private, ideelle, frivillige og offentlige aktører. Sammen står vi best rustet til å svare opp barn og unges behov.

Del 3: På vei mot arbeid

Utfordringsbilde/

Vi erfarer at noen barn i lavinntektsfamilier vokser opp i bomiljøer der de ikke har positive forbilder med tanke på jobb og utdanning. De mangler trygge arenaer der de kan bygge godt selvbilde, finne gode rollemodeller, få muligheter for mestring, jobbhåp og framtidstro.

KFUK-KFUM erfarer at unge uten fullført skolegang ønsker seg en jobb for å bidra til å lette familienes trange økonomi. Sommerjobber og deltidsjobber for ungdom er viktig. Det gir de første linjene på CVen, en attest og en referanse og nyttig erfaring fra arbeidslivet. Det er få insentiver overfor arbeidsgivere som ønsker å tilsette ung "ukvalifisert" arbeidskraft.

Vi har forståelse for regjeringens prioritering av arbeidslinja, at folk skal stimuleres til å jobbe framfor å motta sosiale ytelser. Men for noen er barrierene inn i arbeidslivet for høye, derfor må det særlig arbeides med å gi foresatte med minoritetsbakgrunn flere muligheter til å ta del.

Allerede i 2013 var over halvparten av barn i økonomisk utsatte husholdninger barn med innvandrerbakgrunn. Andelen er økende. Diskriminering i arbeidsmarkedet er en viktig årsak til arbeidsledighet blant personer med innvandrerbakgrunn. Personer med utenlandsk navn kalles i mindre grad inn til intervju enn personer med norsk navn, noe som viser at diskrimineringen også gjelder personer som er født og oppvokst i Norge.

I tillegg stiller mange arbeidsgivere språkkrav som er så høye at de må sies å bryte med Likestilling- og diskrimineringslovens krav om at forskjellsbehandling på grunn av språk skal være saklig (Gujord, Bugge & Carlsen, 2019; Carlsen, 2019). Det er særlig tre former for språkkrav som er diskriminerende:

1. krav om akademiske språkferdigheter (nivå B2 eller høyere) i praktiske yrker
2. krav om dokumentasjon på skriftlig produksjon (skriveferdigheter) i yrker der den ansatte i liten grad trenger å skrive
3. udifferensiert krav (samme krav i delprøven i leseforståelse, lytteforståelse, muntlig produksjon og skriftlig fremstilling) uavhengig av yrke og arbeidsoppgaver

Tiltak og virkemidler//

Vi vil at regjeringen:

- **(ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENTET)** Gjennomgår språkkrav slik at de kravene som stilles ikke blir uforholdsmessig høye. For høye språkkrav kan skape diskriminerende praksiser.
- Utreder muligheten for lønnstilskudd for arbeidsgivere som ansetter ungdom som ikke har fullført det 13-årige skoleløpet

- Styrker diskrimineringsvernet i lovverket
- Legger til rette for flere gratis norskkurs
- Etablerer en egen tilskuddsordning for frivillig og ideell sektor som kan tilby lavterskeltilbud med fokus på arbeidsinkludering for ungdom i alderen 15-26 år
- Styrker satsingen på unge sosiale entreprenører i frivillig sektor

KFUK-KFUM tilbyr: Forandringshuset

Forandringshuset er et sosial støttende nettverk der unge finner fram til egne ressurser og blir myndiggjort til å forme sitt eget liv. Vi erfarer at vår tilnærming skaper framtidstro og bygger motivasjon for å bidra i samfunnet, gjennom jobb eller videre skole, opplæring eller studier. Et sentralt suksesskriterium når vi jobber med ungdom og arbeid er godt tverrsektorielt samarbeid. Følgende konsepter og metoder er alle utviklet og etablert i samarbeid med andre aktører:

- **Powerhouse for 13-25 år.** Et program som gir unge hjelp til å ta det første steget for å bli en sosial entreprenør. Vi gir unge verktøy, kunnskap og erfaring slik at de selv kan forme sin fremtid. Powerhouse er et lavterskeltilbud der vi gir unge mulighet til å utvikle seg, teste og engasjere seg i det de brenner for. Vi tilbyr kurs, workshops, coaching, leirer og konkurranser i samarbeid med næringsliv og andre offentlige og ideelle aktører.
- **Kurs** i jobbsøking og CV skriving i samarbeid med andre sosiale entreprenører
- **Ungdomscrew** - en ansettelsespolitikk som gir unge uten jobberfaring en mulighet for ordinær jobb på våre Forandringshus
- **Arena for språkpraksis og arbeidspraksis** i samarbeid med Nav

Vi ser stort potensiale i i videreutvikle og skalere tilbudet som gir unge mulighet til sin første arbeidserfaring og en første linje på CVen.

Samarbeid og allianser///

Tiltak på vei mot arbeid utformes best i et samspill mellom frivillig, ideell, offentlig og privat sektor.

Kontaktperson: Øivind Mehl Landmark - E: ovind.landmark@kfuk-kfum.no